

„Márkás” euro?

Régóta izgat, hogy kinek a képmása lesz az első *euro* bankjegyen? Földrészünkön, de a világ más tájain is megszokott dolog a pénzre portrét rakni, s persze olyasvalakiét, akire a nemzet joggal lehet büszke. Vajon kik lesznek azok az „európaiak”, akikkel a közös valutát felékesítik? Mert ugye az „európai eszme” nagyjai, *Monnet* és társai is valahová tartoztak. S ha csupán közülük válogatnak, az „európai alapító atyákból”, akkor mit szólnak majd hozzá a később jöttek, a magukat amúgyis mellőzöttnek érző népek? S bár a nagy művészeknél, *Beethovennél*, *Danténál*, (ha a britek is részánják magukat) *Shakespeare-nél* nem gondolunk nemzetére is, azért ez az elit kör sem lehet tökéletesen európai, mert a kisebb országok hírességeit a nagyok középe-seinek híre is beárnyékolja.

De rendben, a brüsszeli agyak kiötlenek majd valamilyen összeurópai képmás elosztást, s akkor talán húsz év múlva adnak két *Bartók*-ért egy *Picassót*, avagy fordítva, bár nincs annyi címlet, hogy valamennyi nációnak jusson. Előre lefogadom, hogy több sértődés lesz, nemzeti harag, mint a Nobel-díjak osztogatásánál. S akkor még mit sem szóltam a „nagy nyelveken” kiejthetetlen nevekről...

S ha mindezt megoldják is, jön majd az igazi kérdés: *milyen pénz* lesz az euro? Utóvégre azért találták ki, s verik ki a pénzügyi inkvizíció minden eszközével a brüsszeli bürokraták, hogy méltó versenytársa legyen a dollárnak, a jennek. Hogy Európa bankója igazi *világpénz* legyen. Legalább olyan kemény, mint a márka, de annál persze szélesebb körben keresett, nemcsak földrészünkön.

Csak hogy az euróból aligha lesz, lehet márka. Vagy akár „márkás” valuta. Pontosan ettől fáj a németek feje, ezért nekik a legnehezebb, mert ők a *márkát cserélik majd be* az euróra. Az olaszok nyilván szívfájdalom nélkül áldoznák fel a lírát, mármint ha befogadják őket az euro-körbe, amelytől „kifelé” haladva többnyire kevésbé márkás valutákat kell majd becserélni. S noha bizonyára akadnak majd mifelénk is a forint vérrögvalóságának tántoríthatatlan hívei, kies gyepünkön kevesen fogják bánni, ha euróban kapják fizetésüket; bár a máris „euro”-árakhoz képest *béreinék európaisága* aligha csak a bankón múlik.

Kár köntörfalazni: Európának lehetnek motorjai a németek, és az eurónak szinte megszállottja kancellárjuk, földrészünk azonban még korántsem nevezhető – mindegy, hogy ez jó vagy rossz – németnek. Márpedig a márka attól az, ami, hogy fedezete a német gazdaság, a német munka. Mert ugye a *frank* sem ugyanaz, ha svájci vagy francia, s bizvást elmélázhatunk a *koronák* közti különbségek történelmi, civilizációs hátterén. De még Németországban sem mindenütt egyforma az a protestáns pénzügyi fegyelem, amely a márkat megke-ményítette: a nagy Európában pedig igazán kisebbségben lesznek.

Stílszerűen elgondolkozhatunk az összeadáson: az euro *fedezetének* előbb-utóbb kontinentálisnak kell lennie, s ki tagadhatná, hogy a latin fegyelem kevésbé „márkás” a németnél, s akkor még el sem jutottunk a Balkánra. S nemcsak az általában vett, ám a történelemben igazolt, kulturális háttérrel van szó: a pénzt eddig az államok bocsájtották ki, a konkrét fedezetet pedig az adók beszédésével biztosították. Hogyan fog majd Európa adót szedni? Ha viszont az euro támasztékainak csak megmaradnak a nemzeti adóhivatalok, és vele az adómorálok, akkor kissé bajos lesz közös pénzünket a globális versenybe benevezni.

Mégis, *kinek az adója* tartja majd fenn az eurót? Az Európai Unió mai népessége 350 millió körül van, s bizony, folyamatosan öregszik. S a tizenöt mai tagállamból egyedül Írországból születik annyi ember, hogy a lélekszám ne csökkenjen. A jövő század második negyedére már megjósolható Európa lakosságának fogyása, miközben a maradékon belül nő a nyugdíjasok száma. Vegyük ehhez hozzá a befogadni ígért kelet-európaiak hatvan-hetven millióját, akik az unió – déli tagállamaiban élő – szegényeinek számát szaporítják, s akkor előttünk áll az *euro-egyenleg*: tán háromszázmillió így-úgy tehetős vonszol magával kétszázmillió „hátrányos helyzetűt” a globális versenypályán. Lehet rájuk márkás pénz adóját kiróni?

Egy szó, mint száz: az euro aligha lesz Európa mentsvára, s még az is előfordulhat, hogy éppen az új közös valuta idézi elő a földrész pénzügyi katasztrófáját. A papírpénzekkel már csak ez a bökkenő. Annyit érnek, amennyit „beléjük fektetnek” – versenyképességben. Az angol *font* a múlt század során, amikor még aranyfedezete volt, vagy tíz százalékkal növelte értékét, mivel a brit birodalom volt a világ gazdasági főhatalma. Századunkban a brit bankó majdnem száz százalékkal értékelődött le, s már jó ideje elkészönt az aranyalaptól; miközben a sárga fém, miként a történelemben régóta, megtartotta vásárlóerejét, sőt némileg növelte is, kárpótolva birtokosait legalább a papírpénz inflálódásáért. A font örökébe lépett *dollár* akkor kezdett hanyatlani, amikor Amerika – második világháború utáni túlnyomó – hatalma megfogyatkozott. Egy évtizede a *jent* jósolták az új örökösnek, ám Japán is megingott. Elvben és stílszerűen papíron itt volna az euro nagy lehetősége, de ahhoz Európának nemcsak új pénzre lenne szüksége, hanem megújulásra is.

Valamikor abban reménykedtem, mint megannyi magyar látogató a vágyott Európában, hogy egyszer mi is büszkén kivághatjuk *forintunkat* a nyugati pultra. A jelek szerint erről az ábrándról is lemondhatunk, hejyet- te kapjuk az ígérvényt az EU-tagságra, és vele az euróra. Unokáim tehát már euróval kerülhetnek pénzzavarba, ami persze semmi az utcáinkat manapság ellepő valutaüzérek majdani zavarához képest: nem lesz mit csenscelni, hiszen forint sem lesz. De amilyen szerencsénk van, mire hozzájutunk, az euro sem ér majd többet mostani szegény forintunknál. S még az is előfordulhat, hogy azt sírjuk vissza! Ha így lenne, legalább egyszer mi járnánk jobban, mint a németek, kik a márkat fogják siratni.

Avar János